

บทเรียนรู้จากการใช้วิธีการวิจัยในตัวอย่างเปราะบาง: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ¹

Lessons Learned from Using Research Methods in Vulnerable Samples: From Theory to Practice

รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวดี พูลพอกสิน²

Associate Professor Wanwadee Poonpokin, Ph.D.³

Abstract

Research methodology is a guideline and underlying principle for developing or creating new knowledge. However, any research process comes from practical operations in the research field that contain a variety of nuances and corrections upon project completion. This paper aims to present lessons learned from recently done mixed-method research projects on the social well-being of migrant workers in Thailand. It brings direct experience gained from the challenges of research process to shed light on its operation. It attempted to solve issues that occur in real situations dealing with the vulnerable groups, which are unskilled Burmese migrant workers. The issues range from information accessibility, language barrier, and understanding of the workers' culture. Hopefully, the lessons learned from the practices in this situation would benefit methodological learning and development of research approaches for general practitioners and students as well.

Keywords: Research methods, vulnerable samples, theory to practice

บทคัดย่อ

วิธีวิทยาการวิจัยเป็นแนวทางและหลักการพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหรือสร้างความรู้ใหม่ อย่างไรก็ตาม กระบวนการวิจัยใดๆ ต่างเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ของการศึกษาวิจัยที่มีความหลากหลายของความแตกต่างและมีการแก้ไขเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทเรียนรู้ที่ได้รับจากการศึกษาโดยใช้การวิจัยผสมวิธี ต่อประเด็นการวิจัยเรื่องความเป็นอยู่ที่ดีของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย นำมาซึ่งประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยที่ได้รับจากความท้าทายของกระบวนการวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นถึงการดำเนินงาน ความพยายามต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่มีความเปราะบางซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวชาวพม่าที่ไร้ฝีมือ พบประเด็นที่น่าสนใจต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็น การเข้าถึงข้อมูล อุปสรรคทางภาษา และความเข้าใจในวัฒนธรรมของแรงงาน โดยผู้วิจัยหวังว่าบทเรียนรู้จากการปฏิบัติการศึกษาวิจัยในสถานการณ์เช่นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้วิธีวิทยาการวิจัยและการพัฒนาการเข้าถึงการวิจัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานทั่วไปและนักศึกษา

คำสำคัญ: วิธีการวิจัย, ตัวอย่างที่เปราะบาง, ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

¹ ส่วนหนึ่งของบทเรียนรู้จากคุณภิญโญพันธ์เรื่อง “Social Well-being Situations of Unskilled Myanmar Migrant Workers in Thailand: A Data Driven Study of Bangkok Metropolitan Region” at Asian Research Institute for International Social Work, Shukutoku University, Chiba, Japan

² อาจารย์ประจำ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

³ Lecturer, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Thailand

E-mail: nawadee@hotmail.com

บทนำ

องค์ความรู้ด้านการวิจัยเป็นหลักการพื้นฐานและเป็นแนวทางที่สำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า กระบวนการวิจัยนอกจากจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่นำไปสู่การมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจเพื่อการพัฒนาการทำงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องอันจะส่งผลต่อความสุข คุณภาพชีวิตของประชากรเป้าหมายแล้ว การวิจัยยังนำมาซึ่งการพัฒนาศาสตร์ของตัวมันเองด้วย กล่าวคือ เมื่อมีการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจะเกิดการเรียนรู้ในขั้นตอนต่างๆ ทั้งการนำแนวคิด วิธีวิทยา ไปสู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริง หรือแม้แต่เมื่อวิธีวิทยาที่มีในตำราไม่สามารถนำไปใช้ได้โดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยต้องมีการประยุกต์หรือพยายามปกป้องความผิดพลาดของกระบวนการต่างๆ ได้อย่างไร เพื่อให้ผลของการศึกษาวิจัยมีความน่าเชื่อถือได้มากที่สุด บทความนี้เป็นบทเรียนรู้ที่ผู้เขียนได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการศึกษาวิจัย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้เขียนเป็นผู้วิจัยหรือเป็นเจ้าของโครงการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เพื่อการเรียนรู้ในครั้งนี้ เรื่อง “Social well-being situations of unskilled Myanmar migrant workers in Thailand: A data-driven of Bangkok Metropolitan Region” เป็นการศึกษาวิจัยที่ใช้รูปแบบการวิจัยผสมวิธีในตัวอย่างหลักได้แก่ แรงงานต่างด้าวพม่าไร้ฝีมือซึ่งนับเป็นกลุ่มเปราะบางที่ผู้เขียนต้องตระหนักและให้ความสำคัญในทุกๆ ของกระบวนการศึกษา ในขณะเดียวกัน การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยผสมวิธีในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อที่จะตอบคำถามการวิจัยให้ได้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาสถานการณ์ความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมของแรงงานต่างด้าวพม่าไร้ฝีมือในไทย ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ แรงงานต่างด้าวพม่า นายจ้าง และผู้เกี่ยวข้องที่เป็นตัวแทนทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยส่วนที่กล่าวมานี้เป็นระยะที่หนึ่งของกระบวนการศึกษา หลังจากนั้นระยะที่สองของการศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เริ่มต้นด้วยการนำผลการศึกษาในระยะที่หนึ่งมาพัฒนาตัวชี้วัดและเครื่องมือเพื่อใช้ในการสำรวจความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมของแรงงานต่างด้าวพม่าที่ทำงานในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล กระบวนการศึกษาวิจัยรูปแบบผสมวิธีนี้ นำไปสู่การสังเคราะห์บทเรียนรู้ที่ได้รับจากกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการนำเสนอบทความวิชาการในครั้งนี้

การสังเคราะห์ที่นำเสนอในบทความนี้ไม่ใช่เพียงการอภิปรายถึงวิธีการที่ใช้ในการศึกษา แต่ยังรวมถึงการอธิบายถึงเหตุผลของการเลือกใช้วิธีการเข้าถึงตัวอย่าง ที่แตกต่างกันและการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเฉพาะที่ศึกษาในช่วงเวลาเดียวกันด้วย (ในบทความนี้ ใช้คำว่า ตัวอย่าง ผู้เข้าร่วม กลุ่มเป้าหมาย หรืออาสาสมัครในความหมายเดียวกัน ใช้แทนกัน) โดยบทเรียนรู้ที่ได้ถูกนำมาเชื่อมโยงกับความเห็นของนักวิชาการด้านการวิจัย ซึ่งบทความนี้ผู้เขียนนำเสนอเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) เมื่อกลุ่มเปราะบางที่ศึกษาเป็นแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือชาวพม่า (2) เมื่อใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีในการเข้าถึงข้อมูลจากตัวอย่างทั่วไปและตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเปราะบาง และ (3) บทสรุปการเรียนรู้การวิจัยจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1: เมื่อกลุ่มเปราะบางที่ศึกษาเป็นแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือชาวพม่า

การเป็นกลุ่มเปราะบางของแรงงานพม่าไร้ฝีมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำเสนอเป็น 7 ประเด็น โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การใช้การเข้าถึงตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น และเทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling technique) (อาจ เป็นเพียงวิธีการเดียวที่เหมาะสมในการเข้าถึงตัวอย่าง

การให้นิยามศัพท์กลุ่มเปราะบาง หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมที่มีความยากในการเข้าถึง เนื่องจากพวกเขาอาจจะอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว อยู่ในพื้นที่ปกปิด และ/หรือไม่ต้องการเปิดเผยตัวตนของพวกเขาต่อสาธารณะ ดังเช่นที่ Liamputtong (2013) ได้อธิบายว่าความหมายของกลุ่มชายขอบคือกลุ่มที่ยากต่อการเข้าถึง เป็นประชากรที่ซ่อนตัว หรือเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางต่อแรงกดดันทางสังคม ดังนั้น การที่จะเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างนี้ ในกรณีของแรงงานต่างด้าวพม่าไร้ฝีมือ การใช้ทั้งแบบสอบถาม

และการสัมภาษณ์ เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีการที่ไม่อาศัยความน่าจะเป็น เช่นที่ Mathers, Fox และ Hunn (2009) ได้กล่าวไว้ว่ากลุ่มนี้ต้องใช้การเข้าถึงตัวอย่างแบบไม่สุ่ม ซึ่งรวมไปถึงการใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น การสุ่มแบบเจาะจง ความเต็มใจที่จะเป็นอาสาสมัคร และเทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ การใช้วิธีการเข้าถึงเหล่านี้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และมีการนำมาใช้บ่อยครั้งเพื่อการเข้าถึงกลุ่มที่ยากนี้ (Campbell, Taylor, & McGlade, 2017; Setia, 2017) อย่างไรก็ตาม Depoy และ Gilson (2017) ยืนยันว่าความคิดเห็นของพวกเขาว่า ความรู้จำนวนมากด้านสังคมสงเคราะห์อยู่บนพื้นฐานของการใช้วิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นซึ่งถูกพัฒนาอยู่ในรูปของการวิเคราะห์ห้อยิม โดยส่งผลให้ความตรงภายนอกได้รับการสนับสนุน/มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

1.2 ความตระหนักต่อจิตวิญญาณแห่งจริยธรรมที่มากกว่าการลงนามในใบยินยอม

ประเด็นของจริยธรรมการวิจัยมีความจำเป็นต่อการเป็นหลักการพื้นฐานในการปกป้องตัวอย่างในการศึกษาและการได้รับผลการวิจัยที่ถูกต้อง และถูกส่งเสริมโดยการให้ความสำคัญต่อแบบฟอร์มยินยอม (Engel & Schutt, 2017) ดังเช่นที่ the NASW Code of Ethics (2008) ได้ระบุถึงนักสังคมสงเคราะห์ที่ทำวิจัยหรือประเมินผลควรมุ่งไปที่การเขียนใบยินยอมอย่างมีความเหมาะสม โดยปราศจากการบังคับหรือการลงโทษเมื่อตัวอย่างปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วม ในขณะเดียวกัน ถ้าตัวอย่างไม่มีความประสงค์ที่จะลงนามหลังจากที่ได้ฟังคำอธิบายแล้ว นักวิจัยต้องเตรียมที่จะยอมรับการใช้แบบฟอร์มที่เหมาะสม คำอธิบายของ NASW มีความสอดคล้องกับ Creswell และ Poth (2018) ที่ว่า นักวิจัยควรละเว้นจากการกดดันผู้มีส่วนร่วมให้ลงนาม ขณะที่ Liamputtong (2013) พิจารณาเห็นว่า การใช้ใบยินยอมในกลุ่มเปราะบาง ต้องการความอ่อนไหวที่เป็นเอกภาพหรือระมัดระวังเป็นพิเศษ ซึ่งในทางปฏิบัติจริงเป็นความเห็นของผู้เขียนต่อบริบทของการวิจัยและการใช้ใบยินยอม อาจจะไม่มีความเหมาะสมเสมอไป บางครั้งใบยินยอมเป็น “ดาบสองคม” กล่าวคือ เป็นทั้งคำสัญญาระหว่างผู้วิจัยและผู้มีส่วนร่วม ในเวลาเดียวกันก็ถูกมองว่าการใช้ใบยินยอมในการให้ข้อมูลเป็นการขาดความไว้วางใจระหว่างผู้วิจัยและอาสาสมัครหรือผู้เข้าร่วมวิจัยโดยปริยาย ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับความเห็นของ Padgett (2017) และของผู้เขียนที่เลือกปฏิบัติต่อตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ โดยเชื่อว่า การลงนามในใบยินยอมอาจจะได้รับการยกเว้นภายใต้สถานการณ์บางอย่างเพื่อปกป้องตัวอย่างที่ศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของกลุ่มเปราะบาง เช่นแรงงานต่างด้าวพม่าไร้ฝีมือของการศึกษาครั้งนี้

สำหรับการศึกษานี้ แรงงานพม่าเป็นตัวอย่างหลักของการศึกษา ผู้เขียนร้องขอแรงงานให้ตอบข้อมูลด้วยความสมัครใจ โดยอธิบายให้ทราบถึงรายละเอียดต่อกระบวนการจริยธรรมการวิจัยอย่างชัดเจน และวัตถุประสงค์ของการศึกษาว่าต้องการทราบอะไร ตามที่ Tripodi และ Potocky-Tripody (2007) ได้ระบุว่า ผู้มีส่วนร่วม/ตัวอย่างของการศึกษาต้องเข้าใจว่าคำถามการวิจัยคืออะไร และจะถูกถามความเต็มใจก่อนการเข้าร่วมในฐานะที่เป็นตัวอย่างของการวิจัย

บนฐานประสบการณ์ตรงของผู้เขียนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะแรกของการศึกษา สังเกตเห็นว่า ตัวอย่างมีความรู้สึกกังวลและลังเลที่จะลงนามในใบยินยอม ดังนั้น เพื่อให้ตัวอย่างรู้สึกสบายใจ ผู้เขียนได้สอบถามถึงความเต็มใจของแรงงานพม่าในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นลำดับแรก ด้วยคำสัญญาใจ “เราเชื่อใจกัน” ซึ่งการดำเนินการจะไม่ละเมิดสิทธิสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วยให้ผู้เขียนเข้าใจว่า การเป็นกลุ่มคนเปราะบาง เช่น แรงงานต่างด้าวพม่าเป็นสถานการณ์ที่น่ากังวล อดอัดสำหรับตัวอย่าง ดังนั้น จึงไม่ใช้ความน่าแปลกประหลาดใจเมื่อแรงงานกลุ่มนี้ไม่ต้องการเปิดเผยชื่อตนเองหรือเลขประจำตัวประชาชนต่อผู้เขียน ดังเช่นที่ Silverman (2013) ได้ระบุว่า ผู้มีส่วนร่วม/ตัวอย่างต้องดำเนินการจากฐานความเต็มใจและปราศจากการบังคับ โดยที่นักวิจัยต้องใช้ทุกความพยายามที่จะปกป้องความปลอดภัยของตัวอย่างรวมทั้งความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งนับเป็นลำดับแรกๆต่อการให้ความสำคัญของนักวิจัย บทเรียนรู้จากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือการถามความร่วมมือโดยสมัครใจ โดยปราศจากการให้ลงนามในใบยินยอม จะทำให้แรงงานพม่ารู้สึกสบายใจและไม่มีความกังวล ดังนั้น การศึกษานี้จึงถูกจำกัดด้วยปัจจัยด้านอื่นๆ รวมอยู่ด้วย เช่น อุปสรรคภาษาในกรณีที่แรงงานพม่าไม่สามารถอ่านแบบสอบถามด้วยตนเอง ไม่ว่าแบบสอบถามจะเป็นภาษาไทยหรือพม่าก็ตาม จึงสะท้อน

ให้เห็นว่า “การยินยอมด้วยวาจาจะมีประโยชน์และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากกว่าการลงนามในใบยินยอมในบางกรณี” อุปสรรคและความละเอียดอ่อนเช่นนี้ เป็นเหตุผลหลักสำหรับการไม่ใช้ใบยินยอมในการศึกษาวิจัย ทั้งนี้เพื่อการคุ้มครองตัวอย่างของการศึกษา ทั้งในกรณีของการผูกมัดด้วยเอกสารที่ใช้และความรู้สึกสบายใจทั้งของผู้วิจัยและตัวอย่าง

กล่าวโดยสรุป จริยธรรมการวิจัยไม่ได้หมายถึงการลงนามในใบยินยอมโดยผู้มีส่วนร่วมเท่านั้น สิ่งที่สำคัญมากไปกว่านั้น คือ การที่นักวิจัยต้องให้ความเคารพหรือพยายามที่จะปกป้องสิทธิของกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์จริงตลอดกระบวนการ ไม่ว่าจะต้องลงนามในแบบฟอร์มหรือไม่ก็ตาม ผู้เขียนเชื่อว่า การลงนามในใบยินยอมไม่ใช่การเพิ่มระดับจริยธรรมการวิจัยของนักวิจัย ถ้านักวิจัยไม่ตระหนัก หรือไม่มีความสำคัญที่มีจริยธรรมและสามัญสำนึกมากเพียงพอ ใบยินยอมจะกลายเป็นเอกสารที่ปราศจากคุณค่า ตามที่ Baker และ Charvat (2008) กล่าวไว้ว่า “ใบยินยอมเป็นกระบวนการหนึ่ง ไม่ใช่ฟอร์ม” (หน้า 46) สำหรับผู้เขียนแล้วการลงนามในใบยินยอม แม้ว่ามันจะเป็นมาตรฐานการปฏิบัติที่ดี ที่ควรจะเป็นเนื่องจากการเป็นการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล แต่อาจไม่ใช่ความเหมาะสมเสมอไปในทุกบริบทของการวิจัย และไม่ใช่ทุกสถานการณ์ที่จะต้องใช้ใบยินยอมเหมือนกัน ดังนั้น การลงนามในใบยินยอมจึงไม่ควรมีการดำเนินการแบบ ‘การใช้หนึ่งขนาดให้เหมาะกับทุกคน’ (One size fits all)

ไม่ว่าจะอย่างไร ในทางปฏิบัติจริงของการศึกษานี้ ผู้เขียนตระหนักอย่างเต็มเปี่ยมในทั้งสองระยะของการศึกษาต่อประเด็นการพิจารณาจริยธรรม ซึ่งไม่ใช่ทั้งหมดของแรงงานต่างด้าวและนายจ้างที่จะยินดีในการลงนามเนื่องจากความอ่อนไหวบางประการในความรู้สึกของตัวอย่างที่ศึกษา อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างทุกคนแสดงความกระตือรือร้นที่จะตอบคำถามในระหว่างกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ความตั้งใจและการเตรียมข้อมูลของตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์สะท้อนถึงความเต็มใจที่เพียงพอต่อการมีส่วนร่วมในการศึกษาครั้งนี้ ดังนั้น อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับผู้เขียนที่จะร้องขอให้แต่ละบุคคลลงนามอีก ไม่ว่าจะเป็นแรงงานต่างด้าวพม่า นายจ้าง หรือตัวแทนที่เกี่ยวข้องของไทยซึ่งเป็นนักวิชาการอาวุโส และบางส่วนเป็นเจ้าของบ้านที่ของรัฐและเอกชนระดับสูง และในทางปฏิบัติจริงรวมถึงวัฒนธรรมของสังคมไทย การเปิดเผยข้อมูลของบุคคลอื่นที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่ว่าจะในรูปแบบของรายงานการวิจัยหรืออื่นๆเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องได้รับอนุญาตจากก่อน

1.3 การให้สิ่งตอบแทนต่อความร่วมมือและการสละเวลาของผู้มีส่วนร่วม

แม้ว่าจะมีการกล่าวว่า การจ่ายค่าตอบแทนให้ผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยจะเป็นได้ทั้งการลดคุณค่า ขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงความเคารพ (Liamputtong, 2013) นักวิชาการบางท่านเชื่อว่า ผู้มีส่วนร่วมควรจะได้รับเงินชดเชยสำหรับการมีส่วนร่วมเพื่อตอบแทนความรู้และทักษะที่พวกเขาให้หรือแสดงต่อนักวิจัยผู้เก็บข้อมูล โดยเฉพาะสำหรับตัวอย่างที่มีปัญหาทางด้านการเงิน (Booth 1999 อ้างถึงใน Liamputtong, 2013, p.316) นอกจากนี้ Liamputtong เห็นด้วยเพิ่มเติมว่า ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ การให้ค่าตอบแทนจะเป็นการช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้มีเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของเขานักวิชาการด้านการวิจัยเช่น Padgett (2017) อธิบายถึงรายละเอียดว่าการให้ค่าตอบแทนไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบของการให้เงินสด แต่สามารถที่จะเป็นของขวัญหรือสิ่งที่มีประโยชน์อื่นๆ โดยเฉพาะเมื่อนักวิจัยอาจจะมั่งมีงบประมาณไม่เพียงพอที่จะจ่ายให้ผู้มีส่วนร่วมในรูปแบบของตัวเงิน อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนค่อนข้างจะเข้าใจว่าวิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้สิ่งตอบแทนกับแรงงานต่างด้าวชาวพม่า อาจจะเป็นการให้ขนมกับเด็ก/บุตรของพวกเขา การให้เครื่องใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน หรือการให้ค่าตอบแทนในรูปแบบของตัวเงิน ซึ่งอาจรวมไปถึงการให้สุขศึกษาและคำแนะนำในประเด็นที่มีประโยชน์ต่อแรงงานพม่าตามความรอบรู้ที่นักวิจัยมี อย่างไรก็ตาม แม้ว่านักวิชาการต่างๆอธิบายถึงรูปแบบการให้สิ่งตอบแทนที่หลากหลายความคิดเห็นต่างกันออกไป ท้ายที่สุด นักวิจัยเองที่จะต้องตัดสินใจว่าจะอะไรคือสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์ของบริบทการศึกษาวิจัยในกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ

1.4 ประโยชน์ของภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการศึกษาวิจัย

นักวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Britten, 2000; Creswell & Poth, 2018) โดยมักใช้วิธีการเข้าถึงข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม ในขณะที่วิธีการเชิงปริมาณจะเน้นการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือซึ่งมีความนิยมมากที่สุดในการรวบรวมข้อมูล (Mersdorf, 2016) อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าเมื่อเครื่องมือทั้งสองพร้อมใช้งาน--หรือแม้ว่าเครื่องมือของวิธีการวิจัยทั้งสองจะถูกแปลเป็นภาษาของผู้เข้าร่วมหรือผู้เข้าร่วมสามารถสื่อสารในภาษาเป้าหมายได้--จะรับประกันได้ว่าไม่มีปัญหาอื่นจากการกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาในทางปฏิบัติ ภาษาไม่ได้เป็นเพียงสิ่งเดียวที่นักวิจัยได้เรียนรู้/มีความสำคัญในแง่ของความแตกต่างหรือการเป็นอุปสรรค แต่ในความเป็นภาษาที่ใช้อยู่หรือให้ภาพมุมมองทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วมที่จะต้องได้รับการเข้าใจและเห็นคุณค่าด้วยเช่นกัน (Liamputtong, 2013) สำหรับมิติอุปสรรคทางภาษาของกระบวนการวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ ได้ค้นพบโอกาสที่สำคัญดังต่อไปนี้

1.4.1 นักวิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ: โอกาสที่เกิดขึ้นจากความสามารถของผู้เข้าร่วมในการสื่อสารภาษาเป้าหมายได้

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพของการศึกษาในระยะแรกนั้น นับเป็นโชคดีสำหรับผู้เขียนที่แรงงานพม่าจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นตัวอย่างของการศึกษาสามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องใช้ล่ามเพื่อช่วยในการแปลอีก (ซึ่งการใช้ล่ามอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาด หรือความเข้าใจผิดได้เช่นกัน) ดังนั้นภาษาจึงไม่ใช่อุปสรรคสำหรับการศึกษานี้ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการใช้ภาษาไทยในการสัมภาษณ์ แต่ความแตกต่างของความหมายทั้งสองภาษาคือไทยและพม่ายังคงปรากฏอยู่ ผู้เขียนจะต้องมั่นใจในความเข้าใจต่อคำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์โดยการขอให้แรงงานต่างด้าวพม่าอธิบายคำตอบซ้ำ (ในกรณีคำตอบไม่ชัดเจน) เพื่อยืนยันและตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างของความแตกต่างระหว่างคำที่พบในการสัมภาษณ์ ได้แก่คำว่า สวัสดิการสังคมและประกันสังคม ซึ่งแรงงานพม่าจะเข้าใจว่ามีความหมายเดียวกัน/เป็นความหมายที่ใช้แทนกันได้ ในขณะที่สังคมไทย แม้ความหมายของสองคำนี้จะมีความทับซ้อนกัน แต่ใช้สองคำนี้เพื่อจุดประสงค์ที่ต่างกันอย่างชัดเจนที่สุดแล้ว แม้ว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้เขียนจะไม่มีปัญหาในการสื่อสาร แต่ผู้เขียนก็ต้องเข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วมที่กำลังศึกษาอย่างชัดเจนด้วยเพื่อที่จะสามารถอภิปรายข้อค้นพบและการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกและการตอบแบบสอบถาม

1.4.2 แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ: โอกาสที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เข้าร่วมไม่สามารถอ่านภาษาของตนเองได้

แบบสอบถามจำนวนมากกว่า 400 ชุดถูกนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากแรงงานต่างด้าวชาวพม่าในรูปแบบต่าง ๆ โดยค้นพบว่า แรงงานพม่าเกือบครึ่งหนึ่งไม่สามารถอ่านภาษาของตนเองหรือไม่สามารถเข้าใจคำถามในแบบสอบถามได้ชัดเจน ด้วยเหตุนี้การเก็บข้อมูลจึงไม่ได้ใช้เพียงแบบสอบถามฉบับภาษาพม่าสำหรับการตอบคำถามเท่านั้น แต่ผู้เขียนยังใช้แบบสอบถามฉบับภาษาไทยที่จัดทำในรูปแบบของการสัมภาษณ์ โดยผู้เขียนไม่ได้มองว่าการดำเนินการเช่นนี้เป็นจุดอ่อนของการศึกษาวิจัย ในทางตรงข้ามนับเป็นจุดแข็งที่น่าสนใจ เมื่อผู้เขียนใช้แบบสอบถามฉบับภาษาไทยในการสัมภาษณ์ จะมีโอกาสอธิบายคำถามและสร้างความเข้าใจร่วมกันในข้อถามระหว่างผู้เขียนและแรงงานต่างด้าวพม่าก่อนที่จะตอบคำถามแต่ละข้อ โอกาสในการได้ใช้แบบสอบถามฉบับภาษาไทยนี้ช่วยลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาพม่า แม้ว่าผู้เขียนพยายามป้องกันความเป็นไปได้โดยใช้วิธีการต่างๆ แล้วยก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการแปลไปข้างหน้าและการแปลย้อนกลับ (Forward and backward translations) เพื่อกำหนดความชัดเจน ความคงที่และเป็นเอกภาพของ ความหมายผ่านกระบวนการแปลสองทาง

ที่น่าสนใจมากไปกว่านั้น คือ เมื่อมีการแปลแบบสอบถามจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง Liamputtong (2013) เห็นด้วยกับ Trimble และ Fisher (2006) ว่ามันไม่ได้เป็นเพียงความหมายของคำ/ข้อความที่ถูกแปล แต่ยังครอบคลุมถึงการ

แปลความบริบทวัฒนธรรมจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งด้วย การสัมภาษณ์ด้วยตนเองของผู้เขียนอาจช่วยลดจุดอ่อนของการตีความตามที่ Liamputtong, Trimble และ Fisher ได้ให้ความเห็นไว้ นอกจากนี้ Creswell และ Poth (2018) ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับข้อควรระวังของนักวิจัยในการรายงานผลลัพธ์ที่ไม่ชัดเจนและซับซ้อนเนื่องจากภาษาที่ใช้ในกระบวนการรวบรวมข้อมูลอีกด้วย

1.5 การที่ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลก่อน นับเป็นขั้นตอนแรกของการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการเข้าถึงตัวอย่างที่มีความเปราะบาง และสามารถนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักวิจัยและผู้เข้าร่วมได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงแนะนำตัวเองให้กับแรงงานต่างด้าวมาพร้อมกับการอธิบายสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ก่อนที่การสัมภาษณ์จะเริ่มขึ้น โดยมีความเชื่อมั่นว่าหากการวิจัยเริ่มต้นด้วยข้อมูลที่เท็จหรือขาดความโปร่งใสในส่วนของผู้วิจัยแล้ว ก็ไม่ควรคาดหวังว่าข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ตัวอย่างจะถูกต้องหรือเป็นจริงมากได้ ความคิดเช่นนี้สอดคล้องกับความคิดที่ท้าทายของ Engel และ Schutt (2017) ที่ว่า ผู้วิจัยกำหนดมาตรฐานโดยการให้แบบฟอร์มการยินยอมแก่ผู้เข้าร่วม มาตรฐานนี้จะไม่เกี่ยวข้องใดๆ เลย หากผู้วิจัยไม่เปิดเผยตัวตนของตนเอง กล่าวคือ มักมีการขอให้ผู้เข้าร่วมเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของพวกเขา แต่ผู้วิจัยกลับไม่ต้องการเปิดเผยตัวเอง การกระทำที่เกิดขึ้นของนักวิจัยตามความเห็นของ Engel และ Schutt เช่นนี้ ในมุมมองของผู้เขียน พิจารณาว่าเป็นการ “แสวงหาผลประโยชน์ฝ่ายเดียวผ่านช่องทางจริยธรรมของการวิจัย ”

นอกจากนี้ Creswell และ Poth (2018) มุ่งเน้นไปที่ประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วม/ตัวอย่างจะได้รับจากการศึกษาวิจัย โดยจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนในการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พบว่าคุณลักษณะเฉพาะบางประการของผู้วิจัยสามารถทำให้เข้าถึงผู้เข้าร่วมและข้อมูลได้อย่างเป็นธรรมชาติได้มากขึ้นเช่นกัน ในขณะที่ผู้เข้าร่วมให้ความเคารพผู้เขียนและสนับสนุนคำตอบจากการสัมภาษณ์/การใช้แบบสอบถามที่จะถูกส่งต่อไปยังรัฐ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขาที่ดีขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ความร่วมมือนี้ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ทั้งจากผู้เขียนและแรงงานต่างด้าวมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของผู้วิจัย สีหน้า แววตา กิริยา ทักษะคิดและประสบการณ์ของผู้วิจัย และการที่แรงงานพม่าสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของพวกเขากับผู้เขียนได้ ซึ่งจากประสบการณ์ในการสัมภาษณ์ของผู้เขียน พบว่า มีข้อความจากแรงงานที่สะท้อนถึงความเข้าใจและวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูล โดยมีแรงงานพม่าจำนวนหนึ่งหลังจากให้ข้อมูลในแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามคืนให้ผู้เขียน พร้อมกล่าวว่า “เมื่อฉันอ่านคำถามแล้ว ฉันรู้ว่ามันจะเป็นประโยชน์ต่อฉัน” (แรงงานชายชาวพม่า) สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า หากตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมเห็นประโยชน์ของการศึกษาวิจัย ความร่วมมือย่อมเกิดขึ้นได้ไม่ยาก

จากมุมมองของผู้เขียนในการศึกษาวิจัยนี้ การเปิดเผยตัวตนของผู้เขียนน่าจะเป็นประโยชน์ในการเข้าถึงผู้เข้าร่วมในทางกลับกันผู้เขียนตระหนักว่าทุกการกระทำมีข้อจำกัด และเป็นไปได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลอาจมีผลเสียต่อผลการศึกษา เช่นแรงงานพม่าที่รู้สึกผิดหรือหวาดกลัว อาจไม่ให้อาสาที่ถูกต้องหรือสอดคล้องกับคำถามที่ถาม จากข้อมูลของ Dunbar, Rodriguez และ Parker (2001) ที่กล่าวถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชนกลุ่มน้อย นักวิจัยจะต้องระมัดระวังไม่ให้มีการบังคับตอบ ซึ่งในการศึกษาของผู้เขียน สิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาว่าผู้เข้าร่วมอาจหลีกเลี่ยงการตอบคำถามตามความเป็นจริงเนื่องจากความปรารถนาที่จะทำงานอย่างสงบสุขในประเทศไทยและเห็นว่าไม่จำเป็นต้องทำการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นเพราะความคุ้นชินหรือความไม่ต้องการให้อะไร หรือสิ่งใดมากระทบวิถีที่เป็นอยู่ ความเป็นไปได้เหล่านี้ อาจเกิดขึ้นและผู้เขียนสามารถใช้ความพยายามในการลดความวิตกกังวลที่อาจเกิดขึ้นจากผู้เข้าร่วม/ตัวอย่างได้

ในการเข้าถึงตัวอย่าง นักวิชาการเช่น Silverman (2013) ระบุว่า ‘นักวิจัยจะต้องเริ่มต้นด้วยการแนะนำตัวเองก่อนการหาลอกลวงหรือการวิจัยโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เข้าร่วมควรใช้เป็นทางเลือกสุดท้ายเมื่อไม่มีวิธีอื่นใดแล้วในการเข้าถึงตัวอย่าง’ ซึ่งผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับความคิดเช่นนี้ และเชื่อว่าการหาลอกลวงตัวอย่างที่ศึกษาไม่ควรปฏิบัติไม่ว่าจะในกรณีใด ๆ

1.6 การพยายามเข้าถึงข้อมูลจากผู้เข้าร่วม/ตัวอย่างทั้งที่เป็นหญิงและชาย

มีข้อจำกัดบางประการสำหรับหญิงและชายเกี่ยวกับลักษณะของงานที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายไทยที่อนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวพม่าไร้ฝีมือ ซึ่งข้อจำกัดนี้อาจส่งผลให้มีอาชีพต่างกันระหว่างเพศได้ เช่น แรงงานชายมีแนวโน้มที่จะเป็นกรรมกรมากกว่า ในขณะที่แรงงานหญิงมีแนวโน้มที่จะเป็นแรงงานรับใช้ในบ้านมากกว่า นอกจากนี้ ในกรณีของผู้เข้าร่วมการวิจัยที่เป็นผู้หญิง โดย ปราณี เลี่ยมพุทธทอง (2556) กล่าวว่า ผู้หญิงมักเจ็บและไร้พลัง ขณะที่การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวของ Chalamwong (2011) ชี้ให้เห็นว่าแรงงานหญิงมีความเสี่ยงต่อปัญหาการค้ามนุษย์มากกว่าแรงงานชายเนื่องจากทำงานเป็นพนักงานประจำบ้านหรือภาคบริการจึงทำให้ถูกมองเห็น (จากคนภายนอก) ได้น้อยกว่าผู้ชาย เช่นเดียวกับที่รายงานจาก Human Rights Watch (2010) ที่ระบุว่า แรงงานหญิงมีความเสี่ยงที่จะถูกแยกจากกันทั้งในมิติทางกายภาพและสังคม

ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จึงพยายามเข้าถึงกลุ่มที่ถูกซ่อนเร้นหรือปกปิดตนเอง และไม่จำกัดเฉพาะแรงงานหญิงที่มีถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่อ่อนแอที่สุดเท่านั้น โดยในการศึกษาคั้งนี้มีตัวอย่างที่ศึกษาเป็นทั้งแรงงานชายและหญิงในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมาก

1.7 ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการให้ความร่วมมือ

แม้ว่าผู้เข้าร่วมการวิจัยจะไม่ถามผู้เขียนถึงสิ่งที่พวกเขาจะได้รับตอบแทนจากการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม แต่สำหรับผู้เขียนมีการเตรียมสิ่งที่เป็นการชดเชยการสละเวลาของตัวอย่างในการมาให้สัมภาษณ์ในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของตัวอย่าง ที่กล่าวเช่นนี้ เนื่องจากในบางประเทศหรือบางวัฒนธรรมจะมีความอ่อนไหวต่อสิ่งของที่ใช้ชดเชย/ตอบแทนการให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามในส่วนหนึ่งของประโยชน์ที่ตัวอย่างจะได้รับจากการให้ความร่วมมือ ผู้เขียนไม่จำเป็นต้องพูดถึงหรืออ้างถึงประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งในกรณีของการศึกษาคั้งนี้ ลักษณะของคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และคำถามในแบบสอบถามสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เขียนตั้งใจดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของนโยบายในระดับต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานพม่า (ตัวอย่างที่ศึกษา)แล้ว ดังนั้น การให้ความร่วมมือ ความเต็มใจในกลุ่มตัวอย่างจึงมาจากความรู้สึกว่าตนจะได้รับประโยชน์จากการให้ความร่วมมือและการที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเป็นแรงงานไร้ฝีมือในประเทศไทย

ส่วนที่ 2: เมื่อใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีในการเข้าถึงข้อมูลจากตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทั่วไป และกลุ่มเปราะบาง

นอกเหนือจากการอภิปรายในกลุ่มที่มีความเปราะบางของการศึกษาตามข้อมูลข้างต้นแล้ว จุดเด่นอีกประการหนึ่งของงานวิจัยนี้ก็คือการใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลายในการเข้าถึงข้อมูล ผู้เขียนได้แบ่งประเด็นในส่วนนี้ออกเป็นสองประเด็นหลักคือ (1) การใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีในกรณีทั่วไป และ (2) การใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีเพื่อการศึกษาในกลุ่มที่มีความเปราะบาง โดยแต่ละประเด็นมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 การใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีในกรณีทั่วไป

การศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีของการวิจัยคั้งนี้ เริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและตามด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการศึกษาในระยะแรกเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มต่างๆ นอกเหนือจากแรงงานไร้ฝีมือชาวพม่าและนายจ้าง ซึ่งเป็นคนไทยของพวกเขาแล้ว ยังครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ด้วย เช่น เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ นักวิจัย และตัวแทนภาคเอกชน ดังนั้นการอภิปรายในส่วนนี้จึงอยู่ที่ความหลากหลายของตัวอย่างที่ศึกษา โดยผู้เขียนได้สะท้อนถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1.1 วิธีการเดียวอาจไม่เพียงพอในบางประเด็นของการศึกษา

ในความเห็นของผู้เขียน วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ไม่สามารถศึกษาโดยใช้วิธีการเดียวในการเข้าถึงข้อมูลได้ ดังนั้นวิธีการแบบผสมผสานหรือการวิจัยผสานวิธีจึงถูกนำมาใช้เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่รับจะมีคุณภาพน่าเชื่อถือรวมถึงสามารถตอบคำถามการศึกษาวิจัยได้ตรงประเด็น ตามที่ Eder และ Fingerson (2545 อ้างถึงใน Liamputtong, 2013, p. 306) ได้อธิบายไว้ว่า การใช้วิธีวิจัยเพียงหนึ่งเดียวอาจไม่สามารถเติมเต็มประสบการณ์ของมนุษย์ได้มากนัก ในขณะที่ Creswell และ Poth (2018) อธิบายว่าหนึ่งในเหตุผลในการเลือกวิธีการวิจัยที่มีคุณภาพ คือ การขาดความประสานระหว่างวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนั้น ผู้เขียนตระหนักดีว่าการเลือกวิธีการวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ เพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่งนั้นต่อประเด็นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อาจไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์การศึกษาได้อย่างตรงประเด็นมากนัก และรวมถึงการสะท้อนความเป็นตัวแทนของประชากรกลุ่มที่ศึกษาได้อย่างเพียงพอ

การศึกษานี้เริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเพราะผู้เขียนต้องการข้อมูลเชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลายเพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ของแรงงานพม่าที่ครอบคลุมมุมมองทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค และเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาตัวชี้วัดและการสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณสำหรับการศึกษาระยะที่สองของการวิจัย จึงนำมาซึ่งการออกแบบของการศึกษานี้ในรูปแบบของการวิจัยผสานวิธี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นที่น่าสนใจของ Pope และ Mays (2000) ที่ระบุว่า การวิจัยเชิงคุณภาพไม่เพียงแต่จะมีประโยชน์ในระยะแรกของการศึกษาเชิงปริมาณเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบวิธีการเชิงปริมาณด้วย เช่นเดียวกับการให้มุมมองที่แตกต่างกันในปรากฏการณ์ทางสังคมเดียวกัน

2.2 การใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธีในกลุ่มเสียงหรือกลุ่มเปราะบาง

การใช้วิธีการแบบผสมวิธีในการศึกษากลุ่มผู้มีส่วนร่วมที่มีความอ่อนแอนำไปสู่ความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นของกระบวนการศึกษาและผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความไวต่อรายละเอียดของขั้นตอนมากขึ้น แม้ว่าการศึกษานี้จะจำแนกกระบวนการวิจัยเป็นสองระยะ แต่ตัวอย่างหลักในทั้งสองระยะยังคงเป็นแรงงานต่างด้าวชาวพม่าที่ไม่มีทักษะ ข้อค้นพบที่สำคัญประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ (1) การเสริมสร้างและลดจุดอ่อนโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพในแบบสอบถาม(เชิงปริมาณ) (2) การใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเข้าถึงแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือชาวพม่า (3) การสร้างความมั่นใจและความไว้วางใจกับแรงงานต่างด้าวผ่านนายจ้างคนไทย และ (4) การใช้สองวิธีวิจัยในผู้เข้าร่วมเดียวกัน โดยแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การเสริมสร้างและลดจุดอ่อนโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพในแบบสอบถาม(เชิงปริมาณ)

ในกรณีที่แรงงานพม่าไร้ฝีมือไม่สามารถอ่านได้ทั้งภาษาพม่าของตนเองและภาษาไทย ผู้เขียนจะต้องใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ที่เรียกว่า 'แบบสอบถามมีชีวิต' ซึ่งในกรณีเช่นนี้ผู้เขียนสามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมและรายละเอียดอื่นๆที่ปรากฏในแบบสอบถามได้ โดยแบบสอบถามทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการพูดคุยกับตัวอย่างและช่วยตรวจสอบความเข้าใจในคำถามผ่านการสื่อสารสองทาง นอกจากนี้ยังช่วยในการเพิ่มเติมข้อมูลอื่นๆที่อาจถูกระบุออกมาระหว่างการพูดคุยสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกในระยะแรกของการศึกษา 'แบบสอบถามมีชีวิต' จึงช่วยลดข้อจำกัดบางประการได้ ซึ่ง Pope และ Mays (2000) กล่าวถึง การใช้ตัวอย่างขนาดเล็กอาจเป็นจุดอ่อนของการวิจัยเชิงคุณภาพได้ (หน้า 89) ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับผลงานเขียนของ Creswell (2015) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมีข้อจำกัดในแง่ของการสะท้อนความเป็นตัวแทนของข้อมูล เนื่องจากเป็นการศึกษาจากจำนวนตัวอย่างเพียงไม่กี่คน

ดังนั้นการเสริมข้อมูลระหว่างสองวิธี (การสัมภาษณ์ตามข้อคำถามในแบบสอบถาม) จะเพิ่มรายละเอียดที่สำคัญให้กับสิ่งที่สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมจากแรงงานต่างด้าวได้ สำหรับการศึกษานี้ผู้เขียนอาจสรุปได้ว่า 'วิธีการเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์สามารถขยายคำตอบของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถาม' ได้อย่างน่าสนใจและคำตอบที่ได้รับผ่านการตรวจสอบสองทางในตัวเอง

2.2.2 การใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเข้าถึงแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือชาวพม่า

การสัมภาษณ์เชิงลึกมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมประสบการณ์จากตัวอย่างที่ศึกษา (Campbell et al., 2017) และถือว่าให้คำตอบที่ดีที่สุดสำหรับคำถามการวิจัยบางส่วนที่เกี่ยวกับรายละเอียดหรือความเชื่อเฉพาะ (Baker & Charvat, 2008) ในขณะที่ Padgett (2017) เห็นว่าการใช้การสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพสูงเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะต้องมีการโต้ตอบและไวต่อภาษาและแนวคิดที่ผู้สัมภาษณ์ใช้ (Britten, 2000) ยิ่งไปกว่านั้นการสัมภาษณ์ยังใช้เพื่อเข้าถึงข้อมูลกลุ่มชายขอบและแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่ซับซ้อนที่สุดในการสำรวจกลุ่มคนที่มีความเปราะบาง (Liamputtong, 2013) นอกจากนี้การศึกษาวิจัยโดย Narushima และ Sanchez (2014) เข้าถึงนายจ้างของแรงงานต่างด้าวในแคนาดาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเช่นกัน ขณะที่ Setia (2017) เลือกที่จะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยด้านสุขภาพในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ดังนั้น จึงตอกย้ำให้การศึกษานี้จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเข้าถึงข้อมูลจากแรงงานต่างด้าวและกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกัน ก่อนที่จะดำเนินการในขั้นตอนถัดไปด้วยวิธีการวิจัยรูปแบบอื่น

2.2.3 การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจกับแรงงานต่างด้าวผ่านนายจ้างคนไทย

นอกเหนือจากการเปิดเผยตนเองและความกระจำจืดของผู้เขียนเพื่อเข้าถึงตัวอย่างของการศึกษาแล้ว การสัมภาษณ์นายจ้างแรงงานพม่าซึ่งเป็นคนไทย เพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับแรงงานชาวพม่าในการให้ความร่วมมือตาม เป็นอีกวิธีหนึ่งในการลดความกังวลของแรงงานพม่าในการพูดคุยกับผู้เขียน เนื่องจากประเด็นที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวข้องโดยตรงกับนายจ้าง (ในเบื้องต้น ความเป็นอยู่ที่ดีของแรงงานพม่าขึ้นอยู่กับนายจ้างเป็นสำคัญ) หากนายจ้างเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ แรงงานพม่าก็มีแนวโน้มที่จะให้ความร่วมมือและยินดีที่จะตอบคำถามได้ง่ายขึ้นเช่นกัน ความสัมพันธ์ของความไว้วางใจมีความสำคัญต่อผู้เข้าร่วมตามที่ Liamputtong (2013) กล่าวซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ Wadsworth (1984) ที่ว่าผู้วิจัยไม่ควรเพียงแค່แสวงหาข้อมูลจากผู้เข้าร่วม แต่ควรสร้างความไว้วางใจที่จะทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้เข้าร่วมด้วย

2.2.4 การใช้วิธีวิจัยสองวิธีในตัวอย่างคนเดียวกัน

เมื่อข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณถูกรวบรวมไว้ ความชัดเจนของข้อมูลทั้งสองส่วนจะถูกสร้างขึ้นและเสริมความแข็งแกร่งของข้อมูล สิ่งนี้เป็นความจริงเชิงประจักษ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มที่มีความเสี่ยงหรือเปราะบาง การศึกษาครั้งนี้ซึ่งประกอบด้วยสองระยะได้รับการออกแบบไม่เพียงแต่สัมภาษณ์นายจ้างและแรงงานในสถานที่ทำงานเดียวกันเท่านั้น แต่ยังเป็นรูปแบบการเข้าถึงข้อมูลระหว่างนายจ้างและแรงงานต่างด้าว ในรูปแบบไขว้ด้วย หมายถึงนายจ้างที่ถูกสัมภาษณ์ในระยะแรกของการวิจัย ส่วนแรงงานพม่าของพวกเขาจะตอบแบบสอบถามในระยะที่สอง การดำเนินการประเภทนี้เรียกได้ว่าเป็นการตรวจสอบสมาชิก (Pope & Mays, 2000) ซึ่งมักถูกตรวจสอบโดยกลุ่มผู้เข้าร่วมกลุ่มเดียวกันโดยใช้การตรวจสอบผ่านผู้ตอบ จึงถือว่าเป็นการตรวจสอบความถูกต้องในกระบวนการทั้งภายในวิธีวิจัยเดียวกันและระหว่างสองวิธีของการศึกษา

ส่วนที่ 3: บทสรุปการเรียนรู้

บทเรียนรู้จากการศึกษาวิจัยในตัวอย่างที่มีความเปราะบางของบทความนี้ สรุปเป็นประเด็นหลักตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัยผสมผสานวิธีในกลุ่มเปราะบาง

ส่วนที่ 1 เมื่อกลุ่มเปราะบางที่ศึกษาเป็นแรงงานต่างด้าวพม่าไร้ฝีมือ	ส่วนที่ 2 เมื่อใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีในตัวอย่างทั่วไป และกลุ่มเปราะบาง
1.การใช้การเข้าถึงตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น และเทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball sampling technique) อาจเป็นเพียงวิธีการเดียวที่จะเข้าถึงตัวอย่าง	1.การใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานในกรณีทั่วไป 1.1 วิธีการเดียวอาจไม่เพียงพอในบางประเด็นของการศึกษา
2.ความตระหนักต่อจิตวิญญาณแห่งจริยธรรมที่มากกว่าการลงนามในใบยินยอม	2. การใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มเปราะบาง
3.การให้สิ่งตอบแทนต่อความร่วมมือและการสละเวลาของผู้มีส่วนร่วม	2.1การเสริมสร้างและลดจุดอ่อนโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพในแบบสอบถาม (เชิงปริมาณ)
4.ประโยชน์ทางภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการศึกษาวิจัย 4.1 นักวิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ: โอกาสที่เกิดขึ้นจากความสามารถของผู้เข้าร่วมในการสื่อสารภาษาเป้าหมายได้ 4.2 แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ: โอกาสที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้เข้าร่วมไม่สามารถอ่านภาษาของตนเองได้	2.2 การใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเข้าถึงแรงงานไร้ฝีมือชาวพม่า 2.3 การสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจกับแรงงานต่างด้าวผ่านนายจ้างคนไทย 2.4 การใช้วิธีวิจัยสองวิธีในผู้เข้าร่วม/ตัวอย่างคนเดียวกัน
5. การที่ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลก่อนนับเป็นวิธีแรกในการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน	
6. การพยายามเข้าถึงข้อมูลจากผู้เข้าร่วมทั้งที่เป็นหญิงและชาย	
7. ความรู้สึกของผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากความร่วมมือ	

จากข้อมูลในตารางข้างต้น แม้จะจำแนกประเด็นบทเรียนรู้เป็น (1) การศึกษาวิจัยในกลุ่มเปราะบาง และ(2) การใช้วิธีการวิจัยผสมผสานวิธีในกลุ่มเปราะบาง ซึ่งจากข้อค้นพบของการศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้ผู้เขียน/ผู้วิจัยเรียนรู้ว่าแนวทางต่างๆ ที่อยู่ในสองส่วนหลักข้างต้นช่วยเสริมความแข็งแกร่งของงานวิจัย โดยเมื่อตัวอย่างที่ศึกษาเป็นกลุ่มเปราะบาง สิ่งที่เราควรตระหนักจะเป็นประเด็นที่มีความเฉพาะในแง่ของการใช้วิธีวิทยา แต่เมื่อนำไปผนวกรวมกับบทเรียนรู้ที่ได้จากการใช้การวิจัยผสมผสานวิธีในกลุ่มเปราะบาง จะทำให้เห็นถึงวิธีการวิจัยที่ช่วยเสริมวิธีวิทยาที่ใช้สำหรับกลุ่มเปราะบางได้ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้จากบทเรียนรู้ครั้งนี้สะท้อนถึงการดำเนินการศึกษาวิจัยในตัวอย่างกลุ่มเปราะบาง ซึ่งต้องใช้หลักการและเทคนิคการวิจัยในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูลจากตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การใช้ล่ามกรณีการสัมภาษณ์ การแปลภาษากรณีการใช้

แบบสอบถาม การเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องด้วยความหมายหรือการแปลความเดียวกัน และอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ประเด็นเหล่านี้ มีรายละเอียดภายในของการดำเนินการเพื่อความเป็นมาตรฐานและการสร้างความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาที่ได้รับหน้าที่ของนักวิจัยนอกจากปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัยแล้ว ยังต้องเคร่งครัดต่อการระวังข้อผิดพลาดต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างกระบวนการศึกษาวิจัยด้วย ซึ่งการเฝ้าระวังนี้คือ การดำเนินการภายใต้วิธียุทธศาสตร์การวิจัยซึ่งเป็นองค์ความรู้หลัก หรือการดำเนินการภายใต้ความมีเหตุและผลตามหลักวิชาการของวิธีการศึกษานั้นๆ ดังตัวอย่างจากบทความนี้ได้สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาวิจัยในกลุ่มที่มีความเปราะบางของการเป็นแรงงานไร้ฝีมือจากประเทศเพื่อนบ้านและได้รับอนุญาตให้ทำงานในไทยเฉพาะงานที่ยาก สกปรก และลำบากเท่านั้น (3D jobs: Difficulty, Dirty, and Demeaning) ส่งผลให้ความเป็นกลุ่มเปราะบางจึงมีความซับซ้อน ทั้งความเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ความเป็นต่างชาติ ลักษณะงานที่ไทยอนุญาตให้ทำ รวมไปถึงความเสี่ยงต่อการถูกเอาเปรียบจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งจากประเทศต้นทางและในประเทศปลายทาง ดังนั้น การออกแบบการวิจัยในกลุ่มลักษณะนี้จึงดำเนินการได้ไม่ถนัดนัก แม้การวิจัยผลงานวิจัยจะมีความยุ่งยากและมีรายละเอียดภายใน แต่เป็นวิธีที่ทำให้สามารถเข้าถึงตัวอย่างการศึกษาที่เป็นแรงงานพม่าและตอบโจทย์การวิจัยได้ตรงประเด็น

กล่าวโดยสรุป บทเรียนรู้จากภาคปฏิบัติที่มีแนวคิดนักวิชาการด้านการวิจัยสนับสนุนในแต่ละส่วนบทความนี้ น่าจะเป็นประโยชน์หรือแนวทางต่อการศึกษาวิจัยในตัวอย่างที่มีความเปราะบางอื่นๆ ทั้งนี้การใช้แนวทางการดำเนินการวิจัยที่มีความเหมาะสม ถูกต้องตามหลักวิธียุทธศาสตร์การวิจัยนอกจากจะได้ผลการศึกษาวิจัยที่มีคุณภาพแล้ว ยังเป็นการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาคในการปฏิบัติของนักวิจัยต่อตัวอย่างหรือผู้เข้าร่วมที่มีความแตกต่างกัน มากไปกว่านั้นและมีความสำคัญเหนือสิ่งใด ก่อนที่จะได้มาซึ่งบทเรียนรู้จากการประยุกต์ทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง หรือก่อนที่จะกล่าวถึงความเหลื่อมล้ำอื่นใดในกระบวนการศึกษาวิจัย ผู้เขียนรวมถึงนักวิจัยโดยทั่วไปควรตระหนักในเบื้องต้นว่า ไม่ว่าจะทำการศึกษาวิจัยเรื่องอะไร ในกลุ่มตัวอย่างใด หลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ กระบวนการหรือวิธีดำเนินการที่ใช้ต้องสามารถตอบคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้ได้ โดยไม่นำความถนัดหรือความชอบส่วนตัวในวิธีการวิจัยของผู้เขียนเป็นตัวตั้งต้นในการออกแบบการศึกษา สิ่งนี้ต่างหากที่นักวิจัยต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกของการสร้างผลงานวิจัย (เป็นต้นน้ำที่จะไปช่วยสะท้อนหรือลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมในกระบวนการปลายน้ำ) ว่า “การออกแบบการวิจัย ขึ้นอยู่กับคำถามการวิจัยเป็นหลัก” ซึ่งสอดคล้องกับที่ Teddlie และ Tashakkori (2009) ได้เน้นย้ำถึง “คำถามวิจัยจะเป็นตัวขับเคลื่อนทุกสิ่ง” (The research questions drive everything) ไม่ใช่วิธีการวิจัยที่ผู้วิจัยถนัดจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ถูกต้องที่สุดเสมอไป

รายการอ้างอิง

- Baker, A. J. L., & Charvat, B.J. (2008). *Research methods in child welfare*. New York, NY: Columbia University Press.
- Britten, N. (2000). Qualitative interviews in health care research. In C. Pope & N. Mays (Eds.), *Qualitative research in health care* (2nd ed.), (pp.11-19). Bristol: BMJ Publishing.
- Campbell, A., Taylor, B.J., & McGlade, A. (2017). *Research design is social work: Qualitative and quantitative methods*. New Delhi: Sage.
- Chalamwong, Y. (2011). Management of cross-border low skilled workers in Thailand: An update. *TDR quarterly review*, 26 (4), 12-20.
- Creswell, J. W. (2015). *A concise introduction to mixed methods*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Creswell, J.W., & Poth, C.N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (4th ed.). Thousand Oaks, California: Sage.

- Depoy, E., & Gilson, S. (2017). *Social work research and evaluation: Examined practice for action*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Dunbar, C., Rodriguez, D., & Parker, L. (2001). Race, subjectivity, and the interview process. In J. Gubrium, & J. Holstein (Eds.), *The Handbook of Interviewing* (pp. 279-298). Thousand Oaks, California: Sage.
- Engel, R.J., & Schutt, R.K. (2017). *The practice of research in social work*. (4th ed.). Thousand Oaks, California: Sage.
- Human Rights Watch. (2010). From the tiger to the crocodile: Abuse of migrant workers in Thailand. Retrieved from https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/thailand0210_insert_low.pdf
- Liamputtong, P. (2013). *Qualitative research methods*. (4th ed.). Victoria: Oxford University Press.
- Mathers, N., Fox, N., & Hunn, A. (2009). *Surveys and questionnaires*. The NIHR RDS for The East Midlands.
- Mersdorf, S. (2016). Qualitative vs. quantitative research methods. Retrieved from <http://blog.cvent.com/events/feedback-surveys/qualitative-vs-quantitative-research-methods/>
- Narushima, M., & Sanchez, A.L. (2014). Employers' paradoxical views about temporary foreign migrant workers' health: A qualitative study in rural farms in Southern Ontario. *International Journal for Equity in Health*, 13:65, 1-12. doi: 10.1186/s12939-014-0065-7
- National Association of Social Workers. (2008). *Code of Ethics of the National Association of Social Workers*. Approved by the 1996 NASW Delegate Assembly and revised by the NASW Delegate Assembly in 2017 Washington, DC: Author.
- Padgett, D.K. (2017). *Qualitative methods in social work research*. (3rd ed.). California: Sage.
- Pope, C., & Mays, N. (Eds.). (2000). *Qualitative research in health care*. (2nd ed.). Bristol: BMJ Books.
- Setia, M.S. (2017). Methodology series module 10: Qualitative health research. *Indian journal of dermatology*. doi: 10.4103/ijid.IJD_290_17
- Silverman, D. (2013). (4th ed.). *Doing qualitative research*. California: Sage.
- Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Trimble, J.E., & Fisher, C.B. (2006). Our shared journey: Lessons from the past to protect the future. In Trimble, J.E. & Fisher, C.B. (Eds.), *The handbook of ethical research with ethnocultural populations and communities* (pp. xv-xxiv). Thousand Oaks, California: Sage.
- Tripodi, T., & Potocky-Tripody, M. (2007). *International social work research: Issues and prospects*. New York, NY: Oxford University Press.
- Wadsworth, Y. (1984). *Do it yourself social research*. Melbourne: Victorian Council of Social Services.